

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
Dhr. R. Knops
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Onze referentie MvH/RvZ/IdB/ATR0846/2019-U154

Uw referentie

Datum 5 december 2019
Betreft Subsidieregeling Renovatieversneller

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

T 070 310 86 66
E info@atr-regeldruk.nl
www.atr-regeldruk.nl

Geachte heer Knops,

Op 18 november 2019 heeft u het voorstel Subsidieregeling Renovatieversneller aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) voorgelegd voor advies.

In het Klimaatakkoord is opgenomen dat de kosten van verduurzaming in de gebouwde omgeving omlaag moeten met circa 20 tot 40 procent om het doel van 49% CO₂-reductie voor 2030 te kunnen realiseren. Het verduurzamen van woningen laat zich echter volgens de toelichting bij het voorliggende voorstel meestal (nog) niet over de levensduur van de investering terugverdienen. Innovatieve aanbieders van verduurzamingsmaatregelen zien kansen om de kosten voor verduurzaming van woningen fors te verlagen door te komen tot een efficiëntere organisatie met meer ketensamenwerking (van leverancier tot installatie) en standaardmaatregelpakketten per woningtype. Om dit te bereiken moet een meer continue vraag naar verduurzamingsmaatregelen op gang komen. Grote verhuurders, zoals woningcorporaties, kunnen hieraan door hun schaalgrootte een belangrijke bijdrage leveren. Door gezamenlijk in te kopen en de vraag naar woningtype te bundelen kunnen zij volgens de toelichting de kosten aanzienlijk helpen verminderen.

Het programma van de Renovatieversneller is ingericht als een landelijk ondersteuningsprogramma dat een leeromgeving biedt waarin grote verhuurders en aanbieders van duurzaamheidsmaatregelen samenwerken aan het bundelen van de vraag en de ontwikkeling van standaard maatregelpakketten. In aanvulling hierop wordt de subsidie-regeling geïntroduceerd voor projecten waarbinnen grote verhuurders en innovatieve aanbieders op grote schaal gestandaardiseerde renovaties uit kunnen voeren. De subsidieregeling biedt zo ondersteuning aan de afspraak in het Klimaatakkoord in het kader van de 'startmotor' om tot 2023 100.000 woningen aardgasvrij te maken.¹

Omdat het beschikbare budget beperkt is, zal de subsidie via een tender worden uitgezet. Aanvragen voor subsidie kunnen worden gedaan door samenwerkingsverbanden voor een project waar onder andere aan de volgende criteria is voldaan:

¹ Het project de Startmotor komt voort uit het Klimaatakkoord. Het doel is versnelling van de energietransitie in de gebouwde omgeving. Woningcorporaties kunnen daarbij de aanjager zijn: de "startmotor" van de verduurzaming van huizen in Nederland. De Startmotor loopt via twee aparte routes: 1. aansluiting van huurhuizen op warmtenetten (loopt via nog te toetsen Stimulerings-regeling Aardgasvrije Huurwoningen) 2. Warmtepompen en Duurzaamheids- en isolatiemaatregelen (De Renovatieversneller).

- ten minste twee woningeigenaren nemen deel;
- ten minste 500 woningen met behulp van de energiebesparende maatregelen naar een energie-index van 1,2 of lager (label A) worden gerenoveerd;
- een standaard pakket van energiebesparende maatregelen wordt aan in elk geval gevel en/of dak toegepast.

De aanvragen worden beoordeeld op onder andere het herhalingspotentieel van het standaardmaatregelpakket, de mate van vernieuwing en verwachte kostendaling.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de gevolgen voor de regeldruk aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. *Nut en noodzaak*

Doelstelling van de subsidieregeling is om kostenreductie en opschaling te realiseren over de hele renovatieketen van inkoop, ontwerp, productie, levering, installatie en onderhoud van energiebesparende maatregelen in bestaande woningen. Het beoogde resultaat is volgens de toelichting dat in 2025 verduurzamingsplannen zijn uitgevoerd voor ten minste 30.000 woningen zodat een eerste brede marktintroductie van gestandaardiseerde energiebesparende maatregel pakketten heeft plaatsgevonden. Het pakket van energiebesparende maatregelen moet ervoor zorgen dat woningen voldoende energie-efficiënt zijn om van het aardgas af te kunnen gaan. Het helpt aldus de uitvoering van het Klimaatakkoord.

Het college constateert dat hiermee nut en noodzaak van de subsidieregeling zijn onderbouwd. Het merkt daarbij echter nog wel het volgende op. Volgens de toelichting gaat de eerste brede marktintroductie van nieuw ontwikkelde standaard maatregel-pakketten bijdragen aan de kostenreductiedoelstelling uit het Klimaatakkoord. De *centrale* doelstelling van het Klimaatakkoord is echter niet kostenreductie maar 49% CO₂-reductie. Het voorstel bevat geen inschatting over wat de maatregel pakketten die met de subsidieregeling gerealiseerd moeten worden, bij gaan dragen aan deze centrale doelstelling. Het college geeft in overweging om deze inschatting alsnog in de toelichting bij het voorstel op te nemen.

2. *Minder belastende alternatieven*

Het programma van de Renovatieversneller uit twee sporen:

1. Een landelijk ondersteuningsprogramma dat een leeromgeving biedt waarin verhuurders en aanbieders van duurzaamheidsmaatregelen kunnen samenwerken aan het bundelen van de vraag en aan de ontwikkeling van standaard maatregel pakketten.
2. De nu voorliggende subsidieregeling.

Het college constateert dat meerdere instrumenten binnen het programma van de Renovatieversneller en via andere trajecten (onder andere Stimuleringsregeling

Aardgasvrije Huurwoningen) worden ingezet om de doelen van verduurzaming in de gebouwde omgeving te bereiken.

Het college constateert tevens dat bij de uitwerking van de subsidieregeling rekening is gehouden met minder belastende alternatieven. Zo benoemt de toelichting dat alleen bij de afronding van een project waarvoor subsidie is verkregen een controleverklaring moet worden aangeleverd. Om de administratieve lasten voor aanvragers te beperken benoemt het voorstel expliciet dat ervoor is gekozen om tussentijds geen controleverklaring te vragen.

Het college ziet geen mogelijkheden voor minder belastende alternatieven.

3. Werkbaarheid en uitvoerbaarheid

Volgens het college constateert dat er aandacht is besteed aan de werkbaarheid en uitvoerbaarheid van de voorgestelde subsidieregeling. Subsidieaanvragers kunnen voor het subsidiebudget van 2020 een aanvraag doen met ingang van de datum van publicatie van deze regeling in de Staatscourant tot en met 7 september 2020. Volgens de toelichting achten partijen deze periode tot september noodzakelijk om te komen tot goede vraagbundeling. Het college acht het daarbij positief dat de subsidieaanvragers tot 15 april 2020 een vooraanmelding (pre-voorstel) kunnen indienen bij RVO die hierop met inbreng van een expertcommissie advies met verbeter- en aandachtspunten uitbrengen.

Het college ziet ook een aantal aandachtspunten die de werkbaarheid verder kunnen verbeteren. Deze betreffen (1) de relatie van de subsidieregeling met de invoering van de nieuwe energiebepalingsmethode voor gebouwen NTA8800 en (2) de consultatie van betrokken partijen en meer specifiek de betrokkenheid van het MKB.

Samenhang met nieuwe energiebepalingsmethode NTA 8800

De artikelsgewijze toelichting benoemt een aantal criteria waar samenwerkingsverbanden en projecten bij subsidie aanvraag aan moeten voldoen. Zo moeten er minimaal twee woningeigenaren aan een samenwerkingsverband deelnemen. Ook dienen ten minste 500 woningen met behulp van voorgestelde energiebesparende maatregelen naar label A worden gerenoveerd.

Momenteel is het energielabel een letter(combinatie) die gebaseerd is op de EnergieIndex (EI). Het college wijst op de samenhang van de voorgestelde subsidieregeling en het daarin opgenomen energielabel A criterium met de herziene EPBD-richtlijn die voorschrijft dat de energieprestatie op het label vanaf 1 juli 2020 uitgedrukt moet worden in de indicator kWh/m². Deze indicator wordt met de nieuwe bepalingmethode NTA 8800 vastgesteld. Bestaande woningen kunnen als gevolg van de implementatie en introductie van de NTA8800 een ander (beter of slechter) energielabel krijgen.

De toelichting bij het voorstel vermeldt dat de subsidieregeling uitgaat van een minimale energie-efficiëntie op basis van de energie-index 1,2 (label A in de huidige situatie), omdat de nieuwe standaard (NTA8800) nog niet beschikbaar is. De toelichting gaat echter niet in op (mogelijke) gevolgen voor de subsidieregeling en het energielabel A criterium die op kunnen treden door verschuivingen in energielabels na inwerkingtreding van NTA8800.

3.1 Het college adviseert duidelijkheid te bieden over de samenhang van het voorstel met de inwerkingtreding van de nieuwe energieprestatienorm NTA8800 en daarbij expliciet in te gaan op de gevolgen voor het energielabel A criterium bij verschuivingen in energielabels.

Consultatie en MKB betrokkenheid:

Het Klimaatakkoord bevat een paragraaf over de Renovatieversneller waarin staat dat "toegankelijkheid voor het kleinere, of lokale MKB-bedrijf zal worden gewaarborgd." De toelichting bij de regeling maakt echter geen vermelding van de gevolgen voor of betrokkenheid van het MKB. Het college acht het voor de waarborging van de toegankelijkheid van de subsidieregeling voor het MKB van belang dat het voorstel aandacht besteedt aan of en hoe betrokkenheid van het MKB bij de voorbereiding van het voorstel is vormgegeven. Actieve betrokkenheid van MKB-bedrijven is volgens het college vooral van belang omdat de regeling direct in werking treedt bij publicatie in de Staatscourant. Mocht het MKB niet (actief) zijn betrokken, dan geeft het college in overweging alsnog een MKB-toets uit te voeren.

3.2 Het college adviseert om in de toelichting in te gaan op betrokkenheid van het MKB bij voorbereiding van het voorstel en te onderbouwen hoe toegankelijkheid voor MKB-bedrijven tot de subsidieregeling zal worden gewaarborgd.

De toelichting benoemt dat de Renovatieversneller een programma is van de Rijksoverheid (BZK) in samenwerking met een aantal sectorpartners (AEDES, Woonbond, Techniek Nederland, Bouwend Nederland en OnderhoudNL). Het college merkt verder op dat de toelichting geen vermelding maakt van of en hoe sectorpartijen over het voorstel zijn geconsulteerd en dat er geen openbare internetconsultatie plaats vindt.

3.3 Het college adviseert te verduidelijken in hoeverre de in de toelichting genoemde partijen zijn geconsulteerd en te onderbouwen waarom er geen internetconsultatie heeft plaatsgevonden.

4. Gevolgen regeldruk

De toelichting bij het voorstel bevat een beknopte regeldrukparagraaf. De *totale* regeldruk van de subsidieregeling wordt geschat op 121.560 euro. Het college constateert dat de regeldrukeffecten van het voorstel op een aantal elementen nog niet volledig (conform Rijksbrede methodiek) zijn uitgewerkt in de toelichting.

De analyse van de regeldrukeffecten benoemt *kwalitatief* een aantal handelingen die indieners van een subsidie aanvraag moeten doorlopen, waaronder het schrijven van een vooraanmelding en het aanleveren van een controleverklaring achteraf. De toelichting geeft tevens een indicatie van het aantal aanvragen in 2020. De verwachting is dat er het eerste jaar van de subsidieregeling ongeveer 10 aanvragen (door woningeigenaren) zullen worden ingediend. In de berekening is ook rekening gehouden met administratieve lasten voor "partners" van de subsidie-indiener (aanbieders van standaardmaatregel-pakketten). De schatting is dat dit er gemiddeld 5 per aanvraag zijn. Het college merkt op dat de toelichting alleen de regeldrukeffecten voor het *totaal* aan aanvragers benoemt. Dit kunnen zowel categorieën woningeigenaren als aanbieders van een project zijn.

4.1 Het college adviseert om de regeldrukeffecten voor een individuele subsidieaanvrager in de toelichting kwantitatief op handelingenniveau in beeld te brengen en deze uit te splitsen naar categorie aanvragers.

Een aantal verplichtingen voor subsidieontvangers zijn niet opgenomen die wel volgen uit artikel 21 van het Kaderbesluit BZK-subsidies. Het gaat hierbij onder andere om het bijhouden en bewaren van een subsidieadministratie. Het college acht het voor de volledigheid van de totale regeldrukeffecten van belang dat de effecten van deze verplichtingen ook in de subsidieregeling in beeld worden gebracht.

4.2 Het college adviseert om expliciet de verplichtingen uit artikel 21 van het Kaderbesluit BZK-subsidies in de regeling op te nemen en de regeldrukeffecten daarvan conform de Rijksbrede methodiek in beeld te brengen.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel over dit voorstel:

Vaststellen, nadat met de adviespunten rekening is gehouden.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris